

kana in podajala tu in tam zaposlenim zidarjem kot hiše obsežne kamne, jih v rokah drobila in na kolenih lomila. Če je zmanjkalo malte, je hitro skočil brzonogi mladič doli do Reškega zaliva, zajel z laško barko morske vode in bil z dvajsetimi koraki spet pri zidarjih.

Kot gobe po dežju sta rastli ob bregovih krške doline, dvanajst kilometrov vsaksebi, silni stavbi in bili ob solnčnem zahodu pod streho.

Na koničastem stožcu tik Gorjancev je grozilo mogočno zidovje Mehovskega gradu, onstran Krke pa je mrko zrl na valovito podnožje ponosni Stari grad.

Prešli so velikani, minila je slava Mehovega. Le kuščarji in martinčki se preganjajo po njegovih razvalinah. Kljubujoče pa še stoji neuklonljivi Stari grad. Zob časa mu ne more do živega, ker je bil zgrajen z morsko vodo in velebitskimi pečinami. Slika na očrneli grajski steni pa še dandanes priča o nenavadnem njegovem postanku.

Pa Belalang.

(Malajska pripovedka. Pripoveduje dr. A. Debeljak.)

(Konec.)

Po volji mogočnega Alaha se mu je v sanjah prikazal starček z belo brado, ki mu je segala do pasa. Z groznim glasom ga je vprašal: »Oj Pa Belalang, zakaj delaš to, da venomer lažeš in ne govoriš resnice?« Pa Belalang se je prestrašil, ko je čul starčeve besede, zatem ga je pozdravil rekoč: »Res je, gospod, da se lažem, tako si služim svoj preživitek.« Belobradec pa nato: »Istina je, da neprestano lažeš, ali tvoje laži niso nikomur škodile. In ker je hotel Alah, ki vlada vsem svetovom, pomagati kralju, ti je dovolil, da nadaljuj. Kaj pa kaniš sedaj, kam si se nameril?«

Pa Belalang je odvrnil v spanju: »Sin tukajšnjega vladarja, gospod, mi je naročil, naj poiščem njegovo ženo, ki jo je ugrabil neki nestvor. To je moja naloga.« Belobradec mu je rekel: »Kako jo hočeš poiskati?« Pa Belalang je odgovoril: »Tega ne vem, gospod. Kako ti je pa ime?« Starec je odvrnil: »Jaz sem prerok Alah Hidzir Kutub ul Alam. Potujem po morjih in celinah, kakor mi je ukazal moj gospod. Pomagati ti hočem, da najdeš kraljevičevo soprogo. Glej, ná to molitev k Alahu vsemogočemu, hkrati je to bajalni zagovor, ki se ga prikazen močno boji. Navadil te jo bom. Povej jo prikazni, da bo zbežala. Potem pelji h kraljeviču njegovo ženo.« Narekoval je Pa Belalangu čarodejne besede, dokler jih Pa Belalang ni znal. Tedaj je Kutub ul Alam govoril: »Prikazen spi sedaj v votlini na pobočju hriba, pojdi precej tja.«

Ko je to povedal, se je Pa Belalang predramil iz svojega sna. Brez obotave se je nameril proti gori. In kraljevič z ministri, oboroženci in podaniki so ga opazovali iz neke daljave. Tako je prišel do brloga. In v resnici: tam je sedela prikazen in poleg nje princesa. Spali sta. Kraljevič je imel solzne oči. Pa Belalangu se je močno smilil. Hitro je odžebbral molitvico Alahu, kakor ga je poučil Kutub ul Alam. Blagoviti učinek te molitve, ki jo je izrekel dvorni zvezdar, je bil tolikšen, da je zmaj ostavil kraljevno ter odletel. Pa Belalang jo je brž prijel in na glas vpil, naj mu pomorejo: »Pridi mi hitro na pomoč, oblastnik moj, tvojo ljubljenko sem že našel.«

Toliko da je princ to čul, je s svojimi ministri, oprodami in podložniki jadrno prihitel, kraljično so položili na nosila ter jo spravili nazaj v mesto, v kraljevski dvorec, kjer so jo posadili na zlat naslanjač. Ali zaman so čakali, dvorjanke, oprode in strežajke, kdaj se bo predramila. Tedaj je Pa Belalang prinesel vode, odmrmljal nad kraljično molitevco k Alahu vsemogočnemu ter jo pokropil z vodo. In kraljični se je zboljšalo; posadila se je ter se ravnala, da bi jedla riž. Komaj je kraljevič opazil, da mu ženka že sedi, ga je prešinilo neznansko veselje in srčno je zahvalil dvornega zvezdarja. Nato je velel dvorjanom, ščitonošam in navadnemu ljudstvu, naj se zaobljubijo, da bodo klali vole in bivole, race in kokoši, potlej pa jedli in pili sedem dni in sedem noči ter ubožcem dajali vbogajme. Dvornega zvezdarja Pa Belalanga je za njegovo prizadevanje Nj. Veličanstvo poplačalo z zakladi, zlatom in srebrom. Dobil je tudi ladjo s tovorom vred.

Zatem je zvezdar Belalang naučil kraljeviča bajalne besede, ki jih je imel od Kutub ul Alama, če bi morda zmaj še enkrat uporal njegovo so-progo. Potem je v prikladnem trenutku vzel slovo, da bi se vrnil v svojo

domovino. Kraljevič in njegova žena sta ga spremljala do broda, pri tem se je streljalo njemu na čast. Ko so dospeli do broda, je kraljevič objel in poljubil dvornega zvezdarja Belalanga in bridko plakal.

Za nekaj časa je Pa Belalang prispel v svoje domovje ter nemudoma krenil k Nj. Veličanstvu, ki je bilo obdano s svojim ljudstvom. Komaj je Nj. Veličanstvo zazrlo dvorskega zvezdarja, je stopilo raz tron, ga prijelo za roko in ga pozvalo, naj sede na sredo zaslušne dvorane. Govorilo je: »Tāk kako je, dvorski astrolog?« Pa Belalang je odgovoril: »Tisočkrat prosim oprostčenja, gospodar, po volji Alaha vsemogočnega in po tvojem velikem slovesu, gospodar, se mi je po

sreči izteklo, da sem rešil kraljično.« Potlej je pripovedoval vse od kraja do konca. In Nj. Veličanstvo je imelo veliko radost, ko je poslušalo pripoved in spoznalo modrosti svojega dvorskega zvezdarja. Nikdar in nikoli več ni dvomilo o njem in se ga tudi nikdar ni sramovalo. Kmalu nato je Pa Belalang odšel domov.

Neki dan je Nj. Veličanstvo spet pozvalo dvornega zvezdarja Pa Belalanga in ga povabilo na izlet s sloni v gozd Durian na obodu mesta, da bi tam jedli sadje, ki so ga pridelali podložniki. Dvorski zvezdar je na vabilo Nj. Veličanstva splezal na slona, nato pa dejal: »Prosim tisočkrat oprostčenja, gospodar, rad bi namreč dobil dovoljenje, da bi smel sesti poleg tebe, gospodar. Meni se to ne spodobi, vem, a bojim se, da bi se utegnilo kaj pripetiti.« Nj. Veličanstvo je odvrnilo: »Zakaj pa ne, meni je moj dvorni astrolog popolnoma všeč, le pridi semkaj.« Pa Belalang se je torej splazil na slona Nj. Veličanstva in se usedel poleg njega. Tako so jo mahčili naprej, za njimi pa pridvorniki in oboroženci, proti sadovnjakom, da bi ondi s slastjo uživali sadje.

Ko je prišel popoldan, so nastopili pot nazaj. In po volji Alaha vsemogočnega se je primerilo, da je drobna kobilica, ki se ji v malajščini pravi

»belalang«, prilezla kralju v dlan. Kralj jo je ujel in govoril: »Oj dvorski astrolog, ako si res tako pameten in bistrovid, pa mi reci, kaj držim v roki!« Pa Belalang je odgovoril: »Ne vprašuj me; tvoj suženj ne ve, katera je ta stvar, oblastnik moj.« Kralj se je usrdil in dejal: »Če ne pogodiš, kakšno reč imam v roki, te ubijem, ker si me tolikokrat prevaril in osleparil.« To rekši je potegnil svoj meč, ki ga je imel za pasom, ga vzdignil nad Pa Belalanga ter obenem ukazal, naj mu pove, kaj drži v levici.

Pa Belalang že ni več govoril, poslednja nada je zamrla v njegovi notranjosti. Pri tem se je s solzami domislil svojega sina, ki mu je bilo ime Belalang. Dejal je: »Umrem in ostavim svojega sina Belalanga.« Trikrat je Pa Belalang ponovil to ime. Ko je kralj slišal, da venomer ponavlja »oj Belalang, oj Belalang«, se je zasmejal in rekel: »Čisto prav, dvorski astrolog, v roki držim kobilico-belalanga.« Hkratu je razklenil dlan in pokazal belalanga, ki ga je držal. Tačas se je oglasil zvezdar: »Tisočkrat prosim oproščenja, gospodar, ti si hotel svojega starega služnika preizkusiti, na srečo pa mi je bilo lahko spoznati, da je to belalang, ker imam doma nekaj stotin knjig, ki razpravljajo o tej reči.« Nato je sprožilo Nj. Veličanstvo: »Jaz bi tudi rad videl te knjige.« Potem so jezдили do zaslušne dvorane in Nj. Veličanstvo se je vrnilo v двореc.

Pa Belalang je prosil, da bi smel domov. Misлил si je: »Če je stvar taka, bo pač boljše, da zapalim svojo kočo in porečem, da so čarovniške bukve zgorele. Potlej bom imel vsaj mirno življenje, ker me Nj. Veličanstvo ne bo moglo zmeraj izpraševati.« To noč se je posvetoval s svojo ženo in nato zažgal svojo hišo. Ah, kaj bi bilo še dalje pripovedovati? Bog ognja je skoraj zavladal tam. Pa Belalang se je pretvarjal, kakor bi hotel gasiti, a poprej je bil že ves svoj imetek znesel drugam. Ko je vrišč ljudi udaril Nj. Veličanstvu na uho, je želel tudi on pomagati. Jadrno je hitel k dvorskemu zvezdarju, ki ga je zadela taka nesreča, in dejal:

»Kaj se je naključilo, dvorski zvezdoslovec?« Pa Belalang se je odrezal:

»Tvojega služabnika je zadela velika nezgoda, kajti skrinje s čarovnimi knjigami tvojega služabnika so uničene. Zato danes tvoj sluga prosi dovoljenja, da bi smel prenehati biti tvoj dvorski zvezdar.« Nato je odgovorilo Nj. Veličanstvo: »Velja, ni potreba da bi še dalje delal. Jutri se preseli v mesto in jaz bom vzdrževal dvorskega zvezdoznalca in njegovo deco, zakaj velikih zaslug si si stekel zame v času, ko sem bil v skrbeh in stiskah. Pridi jutri in jaz hočem zate skrbeti.« Pa Belalang se je že ponoči preselil v hišico blizu palače Nj. Veličanstva, od katerega je prejemal živeža in novcev v obilici. In tako se je stvar iztekla.

O, gorski raj!

Naj v sobi, v delavnici, v polju,
naj delo nam v gozdu ljubo,
nas le hrepenenje izvabi
tu tam na visoko goro.

Napore prenašamo težke,
pot čelo nam vroče rosi,
preplezamo strme višine:
na vrhu oko nam žari.

Nebeški nas dih tu obdaja,
pod nami prepadi reže,
in polja, doline in hribi
kot prt dragocen se bleste.

Trud mine nas, duša okoplje
se v luči nam gorskih višin,
sproščeni smo vsega in srečni
kot ne sred meglenih nižin.

Očiščeni vsi, prerojeni
na delo spet gremo domov,
da srečo ustvarjamo drugim,
da naš je deležen bo krov.

Andrej Rapè.